

S.A. Mul. Decision making, as a process of ontogenesis of the personality of the leader. The article deals with the psychological problem of decision making. The role of the leader in decision making is revealed, the process of forming decisions is studied through the ontogenesis of the personality of the leader. The main emphasis is made on making a decision by the leader through joint work in the team, while it is stressed that the psychological balance of the team is an overwhelming sign of community in this task of the leader is to meet the mental, material needs of the members of the team. There is an unacceptable situation when teams are distributed to a group where it meets its needs, and the group that only works and its needs are not realized. The study summarizes the psychological factors that induce the need for a decision, the main of which is the emergence of a problem, evaluation of information, excitation of the consciousness of an individual by an event or phenomenon, emotion and presentation in the analysis of the risks and consequences of the problem. The main criterion for making a decision is the certainty that in the decision-making process enough information has been obtained about the problem itself. The author proposes a formula for calculating the effectiveness of brainstorming, which interprets the interaction of intelligence with mental functions, categories and psychological states.

Keywords: decision, process, leader, activity, collective, community, intelligence, estimation, factors, thinking, needs, efficiency.

Отримано: 03.05.2019

УДК 343.91-053.6:159.922

К.Ю. Мураненко

СУБ'ЄКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

К.Ю. Мураненко. Суб'єкти профілактики правопорушень неповнолітніх. У статті представлено аналіз суб'єктів профілактики правопорушень неповнолітніх та на основі цього розглянуто особливості системи профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні. Зазначено, що система профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні має широке коло суб'єктів, діяльність яких спрямована на превенцію молодіжної злочинності. Згідно чинного законодавства, до суб'єктів профілактики правопорушень неповнолітніх належать органи виконавчої влади; уповноважені органи внутрішніх справ; приймальники-розподільники для дітей органів внутрішніх справ; школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти; центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я; спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України; притулки для дітей; центри соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка). У статті представлено напрямки діяльності та основні завдання кожного суб'єкта профілактики правопорушень неповнолітніх.

азначається, що система профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні не є цілісною, а функції деяких суб'єктів викликають суперечки. Актуальним є питання кадрового забезпечення служб, що працюють з неповнолітніми правопорушниками, а також надання психологічної

підтримки та проведення психокорекційної роботи задля профілактики девіантної поведінки дитини. На основі аналізу зарубіжного досвіду у статті наголошується на неефективності застосування арешту як карального заходу щодо неповнолітнього правопорушника та будь-яке відмежування дитини від суспільства.

Ключові слова: правопорушення; профілактика правопорушень; правопорушення неповнолітніх; суб'єкти профілактики правопорушень; система профілактики правопорушень; превентивна діяльність.

Е.Ю. Мураненко. Суб'єкти профілактики правонарушень несовершеннолетних. В статті представлений аналіз суб'єктів профілактики правонарушень несовершеннолетних і на його основі розглянута система профілактики правонарушень несовершеннолетних в Україні. Указано, що система профілактики правонарушень несовершеннолетних в Україні характеризується широким колом суб'єктів, діяльність котрих направлена на превенцію молодіжної преступності. Згідно з діючим законодавством, до суб'єктів профілактики правонарушень несовершеннолетних належать органи виконавчої влади, уповноважені органи внутрішніх справ, приймачі-розподільці для дітей органів внутрішніх справ, школи соціальної реабілітації і професійні навчальні заклади соціальної реабілітації органів освіти, центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я, спеціальні виховні заклади Державної виконавчої служби України, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри (дитячі гуртки). В статті представлені напрями діяльності і основні завдання кожного суб'єкта профілактики правонарушень несовершеннолетних.

Підкреслюється, що система профілактики правонарушень несовершеннолетних в Україні не є цілісною, а функції деяких суб'єктів викликають протиріччя. Актуальним є питання кадрового забезпечення служб, які працюють з несовершеннолетніми правонарушителями, а також надання психологічної підтримки і проведення психокорекційної роботи з метою профілактики девіантного поведінки дитини. На основі аналізу зарубіжного досвіду в статті звертається увага на неефективність застосування арешту як карального заходу щодо неповнолітнього правонарушителя і його відокремлення від суспільства.

Ключевые слова: правонарушение; профилактика правонарушений; правонарушения несовершеннолетних; субъекты профилактики правонарушений; система профилактики правонарушений; превентивная деятельность.

Постановка проблеми. Актуальність, складність та багатоплановість проблем, пов'язаних із визначенням суб'єктів профілактики правопорушень серед неповнолітніх, і особливо їх теоретична і практична значущість, викликають особливу увагу юристів, психологів, соціологів та педагогів (Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, Р.І. Благутич, В.Н. Бурлаков, А.І. Долгова, Ю.І. Ємець, К.Є. Ігошев, О.І. Кудерміна, Л.Н. Прокопенко, Л.В. Сердюк,

В.С.Харламов, Д.А. Шестакова та ін.). Однак сьогодні, особливо у час корінних змін реформування системи правоохоронних органів, сутність, правове й організаційне забезпечення діяльності, а також коло суб'єктів, які здійснюють організаційно-правові та психологічні засади попередження адміністративних правопорушень серед дітей, вивчені ще недостатньо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У зв'язку із суспільними та політичними трансформаціями значну увагу сучасні вчені приділяють вивченню досвіду високорозвинених країн у системі профілактики правопорушень неповнолітніх (Є.С.Гіденко, 2017; А.Ю.Дзюба, 2015 та ін.). Останні наукові дослідження наголошують на необхідності корінних змін у системі профілактики правопорушень у зв'язку з суспільними змінами та змінами прояву злочинності, аналізують нові механізми профілактики правопорушень неповнолітніх (М.В.Гричанюк, 2018; О.С.Шеремет, 2017; Л.А.Штефан, 2018; О.В.Юшко, 2016; Н.Ю.Борейко, 2015 та ін.). Однак, дані питання висвітлюються більшою мірою в контексті вчинення кримінальних злочинів неповнолітніми, в той час як засоби профілактики адміністративних правопорушень серед неповнолітніх є недостатньо представленими у сучасній науці.

Мета статті здійснити аналіз системи профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні, розглянувши її суб'єктів.

Основні результати дослідження. Згідно Закону України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" від 24.12.1995 року, захист законних прав та інтересів, а також профілактика правопорушень осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку, здійснюється:

1) центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, органом виконавчої влади АР Крим у сфері сім'ї та дітей, відповідними структурними підрозділами обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчими органами міських і районних у містах рад;

2) уповноваженими органами внутрішніх справ;

3) приймальниками-розподільниками для дітей органів внутрішніх справ;

4) школами соціальної реабілітації та професійними училищами соціальної реабілітації органів освіти;

5) центрами медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я;

6) спеціальними виховними установами Державної кримінально-виконавчої служби України;

7) притулками для дітей;

8) центрами соціально-психологічної реабілітації дітей;

9) соціально-реабілітаційними центрами (дитячі містечка).

Розглянемо детальніше здійснювану профілактичну діяльність зазначених суб'єктів.

Згідно з Положенням про Міністерство соціальної політики України, затвердженим Указом Президента України від 6 квітня 2011 року, Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, соціального захисту населення, з питань сім'ї та дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну. Мінсоцполітики України відповідно до покладених на нього завдань: організовує та проводить роботу щодо соціальної підтримки молодих сімей, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та багатодітних сімей; здійснює управління у сфері соціальної роботи з сім'ями та дітьми, визначає порядок та умови здійснення соціального інспектування у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми; забезпечує ведення банку даних про дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, про сім'ї потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів; проводить роботу з соціально-правового захисту дітей, запобігання бездоглядності та правопорушенням серед них, із соціально-психологічної реабілітації найбільш уразливих категорій дітей, контролює та координує діяльність служб у справах дітей; здійснює координацію та методологічне забезпечення діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб із їх числа, а також забезпечує додержання законодавства щодо встановлення опіки і піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, їх усиовлення, застосування інших передбачених законодавством форм влаштування дітей; сприяє розвитку різних форм виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; організовує оздоровлення та відпочинок дітей; координує діяльність відповідних підрозділів органів внутрішніх справ, органів опіки і піклування у питаннях попередження насильства в сім'ї. Отже, як суб'єкт профілактики правопорушень неповнолітніх Мінсоцполітики координує діяльність служб у справах дітей та органів виконавчої влади з метою забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення.

Крім того, на нижчому ступені ієрархії на служби у справах дітей також покладено зобов'язання координаційної діяльності задля профілактики правопорушень неповнолітніх. Закон України "Про органи і служби

у справах дітей та спеціальні установи для дітей" надав службам у справах дітей право здійснювати координаційну роль в організації профілактики правопорушень серед неповнолітніх, вирішувати всі проблеми щодо захисту їх прав і законних інтересів. Незважаючи на значну кількість порушень прав дитини в нашому суспільстві, у створених службах відсутні можливості вжиття достатніх заходів впливу до осіб, які їх порушують. Практично безконтрольно залишилася діяльність органів освіти, особливо при порушенні питань про відрахування учнів з навчальних закладів, питання захисту трудових прав неповнолітніх та виховна робота за місцем проживання.

На основі аналізу правопорушень неповнолітніх, причин та умов їх вчинення служби визначають, в яких навчальних закладах, сім'ях, культурно-освітніх установах тощо виховна робота з дітьми проводиться неналежним чином. Виходячи з цього, здійснюють їх і власними силами, і за участю інших органів та організацій. При цьому служби прагнуть, з одного боку, охопити все коло питань, актуальних з точки зору профілактики правопорушень серед неповнолітніх, з іншого боку – залучити до цієї діяльності якомога більше суб'єктів запобігання. Відтак, служби у справах дітей поєднують у своїй профілактичній роботі організаційну, координаційну, контролюючу, інформаційну, консультативну та цілу низку інших функцій, що, у свою чергу, визначає особливе місце цих служб серед учасників запобігання дитячим правопорушенням [2, с. 97].

Ще одним суб'єктом профілактики правопорушень неповнолітніх є соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді. За формою діяльності роботу соціальних служб для молоді можна поділити на масову, групову та індивідуальну. У масовій роботі використовують такі методи, як: акції, конкурси, вистави, поширення інформаційно-рекламного матеріалу, виступи на радіо, телебаченні. Групова робота відбувається у вигляді лекцій, дискусій, диспутів, рольових ігор, тренінгів. Індивідуальна робота проводиться методами консультацій (очних та телефонних) у консультативних пунктах, громадських приймальнях [8, с. 260-274].

Проте, на думку деяких науковців, сьогодні Центри не тільки самостійно не забезпечують належне виконання покладених на них функцій, а й не забезпечують ефективну взаємодію з відповідними органами та службами, яка на практиці обмежується лише скеруванням різних повідомлень та прийняттям у деяких випадках участі у заходах, що організовані та проводяться іншими органами. З огляду на це, дублювання Центром функцій, які виконуються (і доволі успішно) службами у справах дітей, є недоцільним, оскільки дозволяє деякою мірою нехтувати вирішенням проблем неповнолітніх, посилаючись на наявність окремого органу – служб у справах дітей [5, с. 199-200].

Другу групу суб'єктів, що безпосередньо здійснюють профілактичну діяльність, складають органи, які знаходяться в підпорядкуванні МВС

України. Важливу роль у системі органів і служб у справах дітей відіграє служба ювенальної превенції, яка проводить роботу з недопущення правопорушень з боку неповнолітніх, виявляє, попереджує та розкриває злочини, вчинені особами, яким не виповнилося 18-ть років.

Всю багатогранну діяльність служби ювенальної превенції можна розглядати за двома основними напрямками: загально-профілактичним та індивідуально-виховним [4, с. 30]. Серед заходів індивідуальної профілактики правопорушень поліцейські підрозділів ювенальної превенції здійснюють ознайомлювальні, попереджувальні і виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання або роботи не рідше одного разу на місяць; проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини; відвідують за місцем проживання дитину для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень та ін. Законодавством також передбачено ведення профілактичного обліку дітей з метою індивідуальної профілактики вчинення правопорушень.

Значну роль в запобіганні правопорушень серед дітей відіграють і приймальники-розподільники для дітей органів внутрішніх справ. Приймальники-розподільники для дітей (ПРД) є спеціальними установами органів Національної поліції, призначені для тимчасового тримання дітей, які вчинили злочин, підлягають направленню до спеціальних навчальних закладів із особливими умовами виховання, самовільно залишили спеціальні навчально-виховні заклади, у яких вони перебували, перебувають у розшуку чи залишили держави постійного проживання.

До основних завдань приймальників-розподільників належать:

- проведення індивідуальної профілактичної та виховної роботи з дітьми, запобігання вчиненню ними протиправних дій;
- виявлення причин і умов, що призводять до скоєння дітьми злочинів та правопорушень;
- дотримання прав дітей;
- взаємодія з органами державної влади, навчальними закладами і громадськими організаціями з питань проведення профілактичної та виховної роботи з дітьми, поміщеними до ПРД;
- забезпечення належних, безпечних і здорових умов перебування дітей та працівників ПРД, запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням.

Ще одним суб'єктом профілактики правопорушень серед дітей є загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації. Відповідно до ст. 8 Закону України "Про органи і служби у правах дітей та спеціальні установи для дітей" загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації є спеціальними навчально-виховними закладами для дітей, які потребують особливих умов виховання, та підпорядковуються центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки. До цих закладів можуть направлятися особи, які вчинили злочин у віці до 18 років або правопорушення до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність. Основними завданнями загальноосвітніх шкіл і професійних училищ соціальної реабілітації є: створення належних умов для життя, навчання і виховання учнів, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівня, професійної підготовки, розвиток індивідуальних здібностей і нахилів, забезпечення необхідної медичної допомоги; забезпечення соціальної реабілітації учнів, їх правового виховання та соціального захисту в умовах постійного педагогічного режиму.

Приводячи національне законодавство у відповідність до норм міжнародного права, ст. 34 Закону України "Про охорону дитинства" захищає права дітей, які перебувають у школах та училищах соціальної реабілітації; підліткам, які знаходяться у зазначених закладах, гарантується право на гуманне ставлення з боку оточуючих, на охорону здоров'я, отримання базової освіти і професійної підготовки, право на побачення з батьками або особами, які їх замінюють, відпустку, листування, на отримання передач, посилок від батьків, гуманітарних, благодійних та інших громадських організацій, які виявили бажання допомогти їм у порядку, встановленому законодавством України.

Недоліком, що залишився у спадок від старих спеціальних шкіл, є те, що школи соціальної реабілітації перебувають у віданні центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки. Три роки педагогічного стажу – от і все, що необхідно для влаштування на роботу в подібний заклад. Та й відсутність вищої освіти не завжди є перешкодою для працевлаштування. Більшість вихователів – жінки, а справу вони мають з дітьми, які знаходяться тут аж ніяк не за дитячі пустощі, адже на їхній совісті – злочини, іноді й особливо тяжкі. Досить часто трапляються втечі.

Навчання в умовах спеціального режиму є необхідною складовою при застосуванні до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру чи покарання, але не сам процес їх перевиховання є складовою освіти. Тому логічно і правомірно віддати заклади соціальної реабілітації неповнолітніх під контроль органам, які здійснюють виконання покарань, а

питання щодо освітянського життя неповнолітніх правопорушників, затвердження відповідних навчальних програм тощо залишити під контролем Міністерства освіти і науки України. Тобто, слід здійснити перерозподіл повноважень з приводу контролю та нагляду за діяльністю спеціальних освітніх закладів реабілітації неповнолітніх [6, с. 128-129].

До п'ятої групи суб'єктів профілактики правопорушень серед дітей нами віднесено центри медико-соціальної реабілітації дітей, які створюються в державній системі охорони здоров'я за визначенням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, для дітей, які вживають алкоголь, наркотики, а також для дітей, які за станом здоров'я не можуть бути направлені до шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації.

Основним завданням центрів медико-соціальної реабілітації є створення умов і забезпечення лікування дітей від алкоголізму, наркоманії та їх психосоціальної реабілітація і корекція. Діти перебувають у центрах медико-соціальної реабілітації протягом терміну, необхідного для лікування, але не більше двох років.

Організація лікувально-реабілітаційного, корекційно-профілактичного та навчально-виховного процесів здійснюється на основі диференційованого підходу до неповнолітніх з урахуванням їх віку, ступеня педагогічної занедбаності, а також інших обставин, від яких залежить ефективність заходів профілактичного впливу, передавання неповнолітнім батькам (усиновителям) або опікунам (піклувальникам) чи влаштування до навчально-виховних, інших дитячих закладів (п. 20 Постанови КМУ від 6 вересня 1996 року "Про затвердження Положення про центр медико-соціальної реабілітації неповнолітніх").

Спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України – це установи, в яких відбувають покарання неповнолітні віком від 14 років, засуджені до позбавлення волі (ст. 10 Закону України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей").

У контексті нашого дослідження необхідно звернути увагу на те, що в нинішніх умовах, коли місця позбавлення волі фінансуються з бюджету, тримати тисячі засуджених, годувати їх тричі на день, забезпечувати їх хоча б теплом, світлом, здійснювати нагляд та охорону дуже затратно не тільки для молодій держави, якою є Україна, але й для будь-якої країни, навіть з розвиненою ринковою економікою.

Наприклад, у ФРН до штрафу засуджуються до 80% від загальної кількості правопорушників, у Японії в загальній структурі покарання штраф займає 95%, у США також найпоширенішим видом покаранням є штраф.

Усі цивілізовані країни до цього прийшли не в силу своїх національних чи інших особливостей, а через врахування уроків історії запобігання правопорушенням. За останні 200 років саме в таких країнах були випробувані найрізноманітніші тюремні системи, які на практиці довели, що краще займатися виправленням правопорушника (а неповнолітнього передусім) не в умовах ізоляції від суспільства, а в середовищі природного проживання людини [1, с. 50].

У пункті 19.1. Мінімальних стандартних правил ООН, які стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх, зазначено, що "Поміщення неповнолітнього в будь-яку виправну установу завжди повинне бути надзвичайним заходом, що застосовується протягом мінімального необхідного строку".

Ми підтримуємо позицію багатьох науковців стосовно того, що позбавлення підлітка волі – це крайній захід. Попередження правопорушень серед дітей шляхом активної дії на їх поведінку і спосіб життя, а також на спосіб мислення – ось шлях, який може дати позитивні результати. Крім того, негативні наслідки ізоляції від суспільства, значно більше впливають на дітей, ніж на дорослих.

Ще одним органом, сьомим суб'єктом профілактики, є притулки для дітей, у яких тимчасово розміщуються діти віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах. Діти можуть перебувати в притулку для дітей протягом часу, необхідного для їх подальшого влаштування, але не більше, ніж 90 діб. Постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.1997 р. затверджено Типове положення про притулки для дітей, відповідно до п. 2 якого визначено, що основними завданнями притулку є:

1) соціальний захист позбавлених сімейного виховання дітей, які опинилися в складних житлово-побутових умовах, залишили навчальні заклади;

2) створення належних житлово-побутових і психолого-педагогічних умов для забезпечення нормальної життєдіяльності дітей, надання їм можливості для навчання, праці та змістовного дозвілля.

Доводиться констатувати, що діти, які потрапляють у притулок, є агресивними, душевно спустошеними, хворими, не мають інтересу до життя. Вивести їх з такого стану, повернути посмішку, радість до життя і радість спілкування – надзвичайно складне завдання, що лягає на плечі трудового колективу. Профілактична і корекційна робота у цьому закладі починається з моменту прибуття дитини в притулок. Приймання здійснює черговий по режиму і медсестра, а згодом з дитиною працює психолог і соціальний педагог, які вивчають причини втечі із сім'ї, психологічні особливості особи, складають рекомендації щодо корекції поведінки та соціальної роботи з дитиною [3, с. 85-86].

Попри те, як зазначає І.Г. Кучеріна, ці органи надають достатньо спеціалізовану та обмежену, фактично разову, допомогу, не здійснюючи профілактичних заходів. Також ці органи, як і більшість установ, що декларують свою реабілітаційну спрямованість, в дійсності є лише установами, в яких утримуються неповнолітні без реального надання їм необхідної допомоги у психосоціальної адаптації. Як встановлено перевітками, проведеними відділом нагляду за додержанням законів у справах дітей Генеральної прокуратури України, адміністрація більшості таких установ порушує передбачений законом порядок поміщення підлітків і термін їхнього перебування, не вживає заходів щодо виявлення неповнолітніх, схильних до вживання наркотичних та токсичних речовин [7, с. 12].

Центри соціально-психологічної реабілітації дітей утворюються для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги. Строк перебування дитини в центрі соціально-психологічної реабілітації дітей залежить від конкретних обставин, але не може перевищувати відповідно 9 і 12 місяців у разі стаціонарного і денного перебування.

Основні завдання таких центрів: здійснення соціального захисту дітей, прийнятих до центру; надання дітям комплексу соціальних послуг; проведення соціально-педагогічної корекції з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини; сприяння поверненню дитини до біологічної сім'ї; забезпечення відвідування дітьми загальноосвітніх або інших навчальних закладів чи організація індивідуального навчання з урахуванням потреб та можливостей дитини; сприяння формуванню у дітей власної життєвої позиції для подолання звичок асоціальної поведінки; надання психологічної та інших видів допомоги батькам (або особам, які їх замінюють) дітей, які перебувають в центрі, спрямованої на повернення дитини до сім'ї; розроблення рекомендацій з питань соціально-психологічної адаптації дитини для педагогічних та соціальних працівників і батьків. Актуальною залишається проблема комплектації таких центрів професійними кадрами.

Важливе місце серед органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей займають соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка). Дитячі містечка є закладами соціального захисту для проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, безпритульних дітей віком від 3 до 18 років, дітей, розлучених із сім'єю, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової, інших видів допомоги та подальшого їх влаштування.

Варто наголосити, що перелік суб'єктів профілактики правопорушень неповнолітніх не є вичерпним. У здійсненні профілактики правопо-

рушень серед дітей можуть брати участь у межах своєї компетенції інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, а також окремі громадяни.

Висновки. Досліджуючи систему профілактики адміністративних правопорушень, можна впевнено зауважити, що чинним законодавством України визначене досить широке коло відповідних суб'єктів попередження правопорушень неповнолітніх. Даний факт вказує на актуальність проблеми молодіжної злочинності та зацікавленість держави у профілактичній діяльності серед неповнолітніх. Водночас, спостерігається схожість та неузгодженість функцій деяких установ, відсутність взаємодії суб'єктів профілактики правопорушень та цілісності превентивної системи. Отже, система профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні потребує подальших досліджень та реформування, базуючись на успішному досвіді зарубіжних країн.

Список використаних джерел

1. Проблеми соціальної адаптації неповнолітніх, звільнених з виховно-трудових колоній / О. М. Бандурка, В. М. Трубников, А.О. Яровий. Харків : НУВС, 2003. 260 с.
2. Васильківська І.П. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти. Право України. 2004. № 1. С. 95-98.
3. Ершова Л.Н. Роль приюта для несовітшеннолетних в осуществлении социальной защиты детей, оказавшихся в сложных жизненных условиях. Закон і підліток: інформаційний бюлетень. Київ. 2001. С. 84-86.
4. Заросинський Ю.Я. Норми права, що регулюють діяльність ОВС і громадських формувань по профілактиці правопорушень неповнолітніх: навч. посібник. Київ. УАВС, 1994. 47 с.
5. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження : монографія / В. Д. Воднік, П. Т. Петрик та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни та В. П. Ємельянова. Харків: Право, 2006. 292 с.
6. Коталейчук С.П. Особливості нормативного регулювання діяльності міліції України щодо забезпечення реалізації правового статусу неповнолітніх. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. Київ, 2003. № 3. С. 120-129.
7. Кучеріна І.Г. Злочинність серед неповнолітніх зростає. Юридичний вісник України. Київ, 2004. № 27. С. 12.
8. Соціальна робота: технологічний аспект : навчальний посібник / за ред. проф. А. Й. Капської. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 360 с.

Spysok vykorystanykh dzhrel

1. Bandurka O.M., Trubnikov V.M., A.O.Yarovyj (2003) Problemy socialnoi adaptacii nepovnolitnih, zvilnyeh z vyhovno-trudovyh kolonij [Social adaptation problems of minors who wasreleased from educational labor colonies] Kharkiv: NUVS. [in Ukrainian]
2. Vasylykivska I.P. (2004) Zapobigannya zlochynnosti v Ukraini: deyaki aspekty [Some aspects of crime prevention in Ukraine] Pravo Ukrainy, №1. P. 95-98. [in Ukrainian]
3. Ershova L.N. (2001) Rol' priuta nesovershennoletnih v osushestvlenii socialnoj zashity detej, okazavshyhsya v slojnyh zhiznennyh usloviyah [Role of minors shelter in social protection of children in difficult life conditions] Zakon I pidlitok, P. 84-86. [in Russian]
4. Zarusinskij U.A. (1994) Normy prava, sho reguluut diyalnist OVS I gromadskyh formuvan po profilaktyci pravoporushen nepovnolitnih [Law norms which regulates police activity and public organizations in juvenile delinquency prevention] Kyiv, UAVS. [in Ukrainian]
5. Golin V.V., Emelyanova V.P. (2006) Kryminologichni problem poperedgennya zlochynnosti nepovnolitnih u velykomu misti: dosvid konkretno-sociologichnogo doslidgennya [Criminalological problems of juvenile delinquency prevention in a big city: the results of concrete sociological research] Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian]
6. Kotalejchuk S.P. (2003) Osoblyvosti normatyvnogo reguluvannya diyalnosti milicii Ukrainy shodo zabezpechennya socialnogo statusu nepovnoliynih [Features of normative regulation of the activity of the militia of Ukraine in ensuring the implementation of the legal status of minors] Scientific journal of National Academy of Internal Affairs, №3, P. 120-129. [in Ukrainian]
7. Kucherina I.G. (2004) Zlochynnist sered nepovnolitnih zrostaє [Juvenile delinquency is rising up] Jurydychnyj visnyk Ukrainy, №3. [in Ukrainian]
8. Kapska A.J. (2004) Socialna robota: tehnologichnyj aspekt [Tehnological aspects of social work] Kyiv: Centr navchalnoi literatury. [in Ukrainian]

K. Muranenko. Subjects of Juvenile Delinquency Prevention. *This article presents the analysis of juvenile delinquency prevention subjects. The author shows the specifics of juvenile delinquency prevention system in Ukraine on this base. It tells that juvenile delinquency prevention system has a wide range of youth crime prevention subjects. Executive power bodies; authorized bodies of internal affairs; reception-distributors for children of the police; schools of social rehabilitation and vocational schools of social rehabilitation of educational institutions; centers of medical and social rehabilitation of children of health care institutions; special educational institutions of the State Criminal Execution Service of Ukraine; shelters for children; centers of social and psychological rehabilitation of children; social rehabilitation centers (children's towns) are*

the subjects of juvenile delinquency prevention according to current legislation. The article presents the directions of activity and main tasks of every juvenile delinquency prevention subject. The wide range of juvenile delinquency prevention subjects shows a topicality of this problem and the state's interest of it's solution. But juvenile delinquency prevention system in Ukraine is not integral. The functions of some juvenile delinquency prevention subjects are contradictory. For example, children's services and social services for the family, children and youth have common activity directions, but there is not differentiation of functions between them. Personnel support of juvenile offenders services is actual now. Psychological support and psychological correction is also necessary for child's deviant behavior prevention. On base of foreign experience analysis the article pay attention to non-effectiveness of arrest as punitive actio to juvenile offender and any separation of child from society. Effective delinquency prevention must be in child's real life conditions. So juvenile delinquency prevention system in Ukraine need further research and reformation.

Keywords: offence; delinquency prevention; juvenile delinquency; delinquency prevention subjects; delinquency prevention system; prevention activity.

Отримано: 01.07.2019

УДК 159.953.5

М.М. Назар

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТОЇ АКТИВНОСТІ

М.М. Назар. Інформаційні технології у дистанційному навчанні як чинник розвитку суб'єктої активності. У статті досліджена і розкрита роль інформаційних технологій у дистанційному навчанні для розвитку суб'єктої активності. Показано, що психологічний феномен суб'єктної активності визначається як міра прояву в діяльності індивідууму цілеспрямованості, що є націленою на перетворення зовнішньої (об'єктивної) та/або внутрішньої (суб'єктивної) дійсності. У зв'язці з формуванням самостійності, критичності сприйняття, інтенції та вмінь до постійного самонавчання, активності та ініціативності інформаційні навчальні технології підключаються для створення умов, в яких формується високоефективне мислення, суб'єктна активність. Людина, яка навчається, сприймається не як пасивний об'єкт навчання, а як активний суб'єкт, який інтеріоризує знання у процесі своєї діяльності, здійснює суб'єктну активність, ставить навчальні цілі та досягає їх. Встановлення цілей навчання учням з боку вчителя замінюється визначенням ними власних навчальних цілей, побудовою індивідуальних траєкторій і темпів навчання, в залежності від власних особистісних особливостей, потреб, переваг і переконань. Завдяки цьому інформаційні технології стають не інструментами впливу вчителя на учнів для трансляції "готових знань", а інструментами розкриття їх власної суб'єктної активності, самостійної інтелектуальної творчості, мислення. Дистанційні навчання та освіта, перш за все в контексті функціонування віртуальних освітніх се-